

Окончание табл. 2

1	2	3
	коммунальный налог (0,1% от разд. 1 – 8)	5,56
	содержание высоковольтной линии	71,82
	Итого по сводному сметному расчету с учетом услуг и отчислений	6 891,58
	Отчисления в фонд развития науки, 1%	68,92
	ВСЕГО по сводному сметному расчету	6 960,50
	НДС 20%	1392,1
	Всего с учетом НДС	8 352,60

Из табл. 2 видно, что смета затрат на строительство скважины, кроме стоимости производственных работ, включает накладные расходы, другие затраты, различные отчисления и т. д. Однако проводить ФСА этих расходов не имеет смысла,

так как их уровень считается по нормативам, которые сложились на практике деятельности предприятий НГК.

Стоимостная оценка выполняемых функций при строительстве скважин представлена в табл. 3.

Таблица 3

Стоимостная оценка выполняемых функций

Условные обозначения	Вид функции	Стоимость функции, тыс. грн.	Удельный вес функции в себестоимости буровых работ, %		Отклонение, %
			общей	"полезной"	
А	Основная	2 509,49	70,0	55,4	+14,6
Б	Основная	126,85	3,2	2,8	+0,4
В	Вспомогательная	222,78	7,8	7,0	+0,8
Г	Вспомогательная	316,77	8,3	6,9	+1,4
Д	Вспомогательная	67,75	1,3	1,2	+0,1
Е	Вспомогательная	274,20	5,3	5,4	+0,9
Ж	Вспомогательная	122,89	3,2	3,1	+0,1
	ИТОГО	3 640,73	100	81,8	+18,2

Минимальные издержки производства, необходимые для того, чтобы объект выполнял основные функции, то есть бурение скважины, называются "полезной" себестоимостью. Выделение "полезной" себестоимости надо для предварительного определения величины резервов. Предпочтение в проведении ФСА следует отдать функциям А (резерв + 14,6%), Г (резерв + 1,4%), Е (резерв + 0,9%), В (резерв + 0,8%). Учитывая, что "полезная" себестоимость составляет 81,8%, то средства, которые могут быть сэкономлены в процессе бурения, составят 662,61 тыс. грн. Кроме того, предприятие строит в среднем 6 – 8 скважин в год, следовательно, сумма, которая может быть сэкономлена, достаточно значительная.

В определении резервов снижения затрат наиболее важное значение имеет творческий этап ФСА, в процессе которого разрабатываются мероприятия, позволяющие сократить разрыв между фактической стоимостью функций и минимально возможной.

Анализ сложившейся ситуации свидетельствует о том, что наличие резервов связано со многими причинами, в частности с наличием аварий или простоев, устранить которые, а значит уменьшить стоимость функций, можно благодаря повышению контроля за технологией бурения и организацией труда, улучшению эксплуатации бурового инструмента, усовершенствованию системы очистки бурового раствора и рецептур, дополнению парка буровых труб высокостойкими трубами, обеспечив производства высокоэффективными долотами импортного производства разных размеров. Кроме того, совершенствования требует сама методика определения затрат с уточнением нормативов на "другие работы и затраты" на базе специальных исследований.

Результаты ФСА можно использовать как для текущего (оперативного) управления, так и для принятия стратегических решений относительно ресурсосбережения на предприятии. На тактическом уровне управления на основании этой информации разрабатываются рекомендации по снижению затрат на бурение скважин и по повышению эффективности деятельности предприятия в целом. На стратегическом — для выбора стратегии ресурсосбережения.

Таким образом, новым научным результатом является разработка методического обеспечения принятия решений для управления ресурсосбережением на предприятиях НГК, который базируется на применении ФСА. Практическое значение полученных результатов состоит в том, что использование предложенных в статье методических разработок позволит выявить резервы снижения себестоимости буровых работ и разрабатывать на основании этой информации ресурсосберегающую стратегию функционирования предприятия. В последующих

исследованиях в рамках данного направления будут разработаны рекомендации по управлению ресурсосбережением на исследуемых предприятиях.

Литература: 1. Ковалев А. П. Функционально-стоимостной анализ и управление затратами. — М.: МГТУ "Станкин", 1995. — 256 с. 2. Основы функционально-стоимостного анализа / Под ред. М. Г. Карпунина, Б. И. Майданчика. — М.: Энергия, 1980. — 148 с. 3. Ковалев А. П. Справочник по функционально-стоимостному анализу / А. П. Ковалев, Н. К. Моисеева, В. В. Сысун и др.; [Под ред. М. Г. Карпунина, Б. И. Майданчика. — М.: Финансы и статистика, 1988. — 436 с.

Стаття надійшла до редакції
04.04.2006 р.

УДК 65.011.1

Строкович А. В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

In the article the different conceptions of the enterprise development strategic management are considered. The conceptual bases of the enterprise development strategic management, which are based on the new institutional theory, decision-making methodology, strategic management, system analysis, dynamic approach, self-organizational theory, taking into account the tendencies of changing the socioeconomic conditions of transactor unit operation in Ukraine are offered.

У процесі стратегічного управління розвитком підприємства значну увагу варто приділяти аналізу його місії та цілей функціонування, оцінці конкурентного статусу й існуючого стратегічного потенціалу, можливості використання невідчужених активів тощо.

Метою даного дослідження є формування концепції стратегічного управління підприємствами. Перш ніж розглядати цю проблему, слід визначити поняття "стратегічний розвиток" та "стратегічне управління розвитком". Але спочатку доцільно уточнити сутність поняття "стратегічне управління підприємством".

Сьогодні існує безліч визначень стратегічного управління підприємством. Так, О. Газарян трактує його як "управління фактичною траєкторією змін ситуації за рахунок цілеспрямованого впливу на сам організм чи його середовище" [1, с. 16]. На думку О. Л. Гапоненко й О. П. Панкрухіна, під стратегічним управлінням слід розуміти "процес формування стратегії, її реалізації і контролю відповідності досягнутих результатів запланованим цілям" [2, с. 29].

З. Є. Шершньова та С. В. Оборська визначають стратегічне управління як реалізацію концепції, в якій поєднуються цільові та інтегральні підходи до діяльності підприємства, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх і приводити у відповідність з існуючим потенціалом підприємства за рахунок розробки під реалізації стратегії.

На думку О. Н. Тищенко та О. С. Головки, стратегічне управління — це "концепція розробки підсистеми управління підприємством у реальному часі й у перспективі, що забезпечує ефективний розвиток і раціональне використання потенціалу підприємства за умови своєчасного та адекватного реагування на впливи зовнішнього середовища" [3, с. 17].

Отже, стратегічне управління найчастіше уявляється як "циклічний процес, що складається з окремих, але послідовних фаз — формулювання, впровадження і контролю" [4, с. 23].

Проведені дослідження наукової літератури показують, що для опису еволюційних процесів стратегічного розвитку підприємства перевага надається синергетичній теорії.

В. С. Пономаренко під стратегічним розвитком розуміє "обрану модель довгострокових дій підприємства, яку необхідно реалізувати для досягнення поставлених перед ним цілей" [5, с. 62]. Він пропонує принципову схему синергетичного підходу до процесу стратегічного розвитку підприємства як відкритої та нерівноважної системи. При цьому самому процесу стратегічного розвитку підприємства притаманні такі принципи, як незворотність, випадковість, невизначеність та нелінійність. Процес стратегічного розвитку підприємства здійснюється тільки через нестійкість його станів.

Ю. О. Путятін, О. І. Пушкар, О. М. Тридід розглядають зміст та взаємозв'язок головних етапів стратегічного управління розвитком, що пов'язані з фінансовими стратегіями та механізмами. Даний підхід включає аналіз можливостей, оцінку життєвих циклів підприємства та конкурентних переваг; аналіз інтересів та стратегій розвитку, вибір напрямку розвитку; аналіз фінансових стратегій, визначення цілей і формування стратегій; створення механізмів фінансової стратегії зі збалансованим ризиком; формування бізнес-планів, розподіл зусиль серед відокремлених проектів та всередині життєвих циклів; погодження та затвердження фінансових планів [6, с. 52, 53].

Поряд з тим слід зазначити, що в сучасних умовах головним джерелом позитивного розвитку підприємств є більш ефективне використання його інформаційного та інтелектуального активу як явного, так і неявного, тобто трансформування схованих інтелектуальних активів в явні та поширення мереж їх використання.

Виходячи з проведених досліджень проблем стратегічного управління розвитком підприємства і практики роботи провідних вітчизняних та закордонних господарських суб'єктів, слід зазначити, що сама концепція стратегічного управління розвитком має формулюватися трохи ширше. Так, жоден із видів стратегічного управління неможливо реалізувати без аналізу конкурентного статусу підприємства, його потенціалу та оцінки впливу як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Крім того, необхідно враховувати особливості сучасної економіки, що характеризується високим рівнем ризику, багатьма змінами у сфері державного регулювання, значним впливом соціальних чинників. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність надалі вдосконалювати теоретичні і методичні засади стратегічного управління розвитком підприємства, що від-

повідали б сучасним вимогам, а саме збільшенню ролі інтелектуального капіталу.

Таким чином, науковою новизною одержаних результатів є вдосконалення концептуального підходу щодо процесу стратегічного управління розвитком підприємства як динамічної системи, що відтворюється через циклічні економічні й соціальні процеси за рахунок більш ефективного використання інформаційних та інтелектуальних активів.

Основними положеннями концептуального підходу з реалізації процесу стратегічного управління розвитком підприємства, що ґрунтується на неінституціональній теорії, методології прийняття рішень, стратегічному управлінні, системному аналізі, динамічному підході, теорії самоорганізації систем, синергетичному підході, а також враховуючого тенденції зміни соціально-економічних умов функціонування господарських суб'єктів в Україні, є:

1. Підприємство, що становить складну відкриту соціально-економічну систему, основою розвитку якої є оптимізація всіх аспектів її діяльності з метою максимального використання існуючих можливостей як у поточному, так і в стратегічному періоді.

2. Основними аспектами діяльності підприємства є такі: фінансово-економічний, комерційний, юридичний, соціальний, виробничий, інноваційний, організаційний, екологічний.

3. Кожен аспект діяльності підприємства характеризується відповідною системою показників.

4. Основними активами діяльності підприємства є матеріальні, фінансові, інформаційні та інтелектуальні.

5. Процес оцінки існуючого стратегічного стану підприємства та його можливостей включає аудит конкурентоспроможності господарського суб'єкта, а також аналіз як зовнішнього, так і внутрішнього стратегічного потенціалу підприємства.

6. Аудит конкурентоспроможності господарського суб'єкта, тобто аналіз його основних характеристик у порівнянні з підприємствами-конкурентами, здійснюється виходячи із сумірності характеристик випускаючої продукції, сегментів ринку і споживачів, фаз життєвого циклу.

7. Стратегічний потенціал підприємства — можливості підприємства за кожним з аспектів його діяльності, що можуть бути мобілізовані для досягнення визначеної стратегічної мети, здійснення стратегічного плану.

8. Для кожного підприємства може бути сформований набір альтернативних стратегій його розвитку. Вибір визначеної стратегії здійснюється керівництвом господарського суб'єкта й означає, що з усіх можливих стратегічних альтернатив, які існують у досліджуваного підприємства, буде обрана тільки одна, що й буде реалізовуватися. Одним із методів розробки різних варіантів стратегії розвитку підприємства є портфельний аналіз, що ґрунтується на формуванні портфельних стратегій — безлічі альтернативних варіантів розвитку підприємства. Безліч варіантів використовується в разі, якщо реалізація обраної стратегії виявиться нерациональною. Якщо зміняться умови розвитку, то необхідно вибрати іншу стратегію, адекватну сформованій ситуації.

9. Виходячи з обраної стратегії розвитку підприємства, здійснюється розробка стратегічних планів, проектів і програм його розвитку. Внаслідок того, що підприємство є відкритою системою, стратегічний план має складну внутрішню структуру, яка відображає поліаспектний характер діяльності підприємства, необхідність урахування впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, а також визначає необхідність формування системи планів, проектів і програм, спрямованих на прогресивний його розвиток. Для невеликих та середніх підприємств може розроблятися єдиний план з відповідними розділами, а для великих підприємств і складних організаційних структур — об'єднань кількох підприємств типу асоціацій, холдингів, концернів і консорціумів — кожен розділ може мати вигляд розгорнутого плану чи програми.

Стратегічні плани, проекти і програми орієнтовані, насамперед, на прогресивний розвиток підприємства, а в цих умовах — на продовження його "життєвого циклу".

Стратегічні плани можуть бути різними за структурою і змістом залежно від їх призначення: прогресивний розвиток

чи ліквідація господарського суб'єкта (регресивний розвиток). Метою формування стратегічних планів, проектів і програм є максимізація ефективності роботи підприємства в довгостроковому періоді чи мінімізація витрат у разі ліквідації.

10. Ризик невиконання стратегічних планів, проектів і програм розвитку підприємства. Процес реалізації будь-якого стратегічного плану, проекту та програми нерозривно пов'язаний з поняттям ризику. Це відбувається внаслідок того, що перспективні плани розвитку підприємства, результатом реалізації яких є значне зростання його рентабельності, характеризуються високим рівнем ризику. Категорію ризику доцільно розглядати з позиції максимізації позитивних і мінімізації негативних наслідків настання ризикових подій.

11. Ефективність стратегічного управління розвитком підприємства містить соціальні (суспільні) та економічні компоненти. Кожний з них у свою чергу може бути поділений на зовнішню і внутрішню складові. Соціальний компонент включає ефективність функціонування соціальної інфраструктури на підприємстві (внутрішня) й ефективність взаємодії з зовнішнім середовищем (зовнішня), до якого входять обсяги податкових платежів, участь у соціальних програмах тощо. Економічний компонент можна поділити на ефективність функціонування підприємства як господарського суб'єкта (внутрішня) та ефективність вкладень власників підприємства (зовнішня).

На рисунку зображено структурно-логічну схему взаємозв'язку основних етапів стратегічного управління розвитком підприємства.

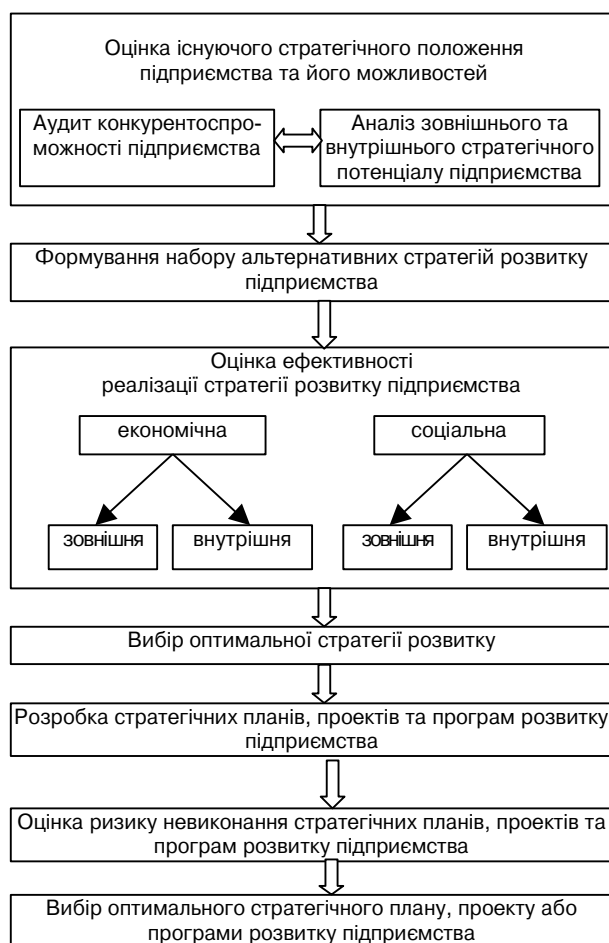

Рис. Структурно-логічна схема взаємозв'язку основних етапів стратегічного управління розвитком підприємства

Отже, методологічною основою стратегічного управління розвитком підприємства є запропонований та обґрунтований

концептуальний підхід, основа якого — єдність взаємодії низки інститутів ринкової економіки. Їх взаємовплив призводить до появи синергетичного ефекту. Структурними елементами підходу є низка подій, що здійснюються в процесі розвитку господарського суб'єкта і становлять дії фінансово-економічного, комерційного, юридичного, соціального, виробничого, інноваційного, організаційного, екологічного характеру, результатом котрих є зростання соціальної та економічної ефективності підприємства.

Подальшими напрямками дослідження є розробка методологічних підходів та практичних рекомендацій до оцінки використання основних активів діяльності підприємства (матеріальних, фінансових, інформаційних та інтелектуальних).

Література: 1. Газарян А. Методологические основы стратегического планирования. — Бишкек: ОФЦИР, 2003. — 72 с. 2. Гапоненко А. Л. Стратегическое управление: Учебник / А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрусин. — М.: Омега-л, 2004. — 472 с. 3. Тищенко А. Н. Стратегия управления развитием предприятия / А. Н. Тищенко, О. О. Головкин. — Харьков: ЭДЕНА, 2003. — 200 с. 4. Минцберг Г. Школы стратегий / Г. Минцберг, Б. Альстрэнд, Дж. Лэм-пелл; [Пер. англ., под ред. Ю. Н. Каптуревского. — СПб.: Питер, 2001. — 336 с. 5. Пономаренко В. С. Стратегия развития предприятия в условиях кризиса: Монография / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. — Харьков: Вид. дім "ІНЖЕК", 2003. — 328 с. 6. Пуятин Ю. С. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства: Монографія / Ю. С. Пуятин, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. — Харків: Основа, 1999. — 488 с. 7. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Навч. посібник / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська. — К.: КНЕУ, 1999. — 384 с.

Стаття надійшла до редакції
04.04.2006 р.

УДК 657.471.76

**Лабунська С. В.
Басова І. О.**

ПРОБЛЕМИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

In the article the problems of calculating the cost of finished products in the financial and administrative accounting, the problems of considering the enterprise's valid and probable expenses and its reflection in the bookkeeping are examined.

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996-XI констатував розподіл у рамках загальної системи бухгалтерського обліку підсистем фінансового та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, визначивши при цьому внутрішньогосподарський облік як "систему обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішнього користування в процесі управління підприємством" [1]. В даній статті розглядаються проблеми та вимоги щодо ефективного функціонування саме системи управлінського обліку.

Подальший розвиток ринкових відносин в економіці України обумовлює та викликає потребу у формуванні якісно нової інформаційної системи, що забезпечує потреби сучасного менеджменту підприємства.

Саме розвиток системи менеджменту, з одного боку, підвищує вимоги до оперативності, достовірності та об'єктивності інформації, що формується за даними бухгалтерського обліку, а з другого — потребує вже такої інформації, яка проаналізована та згрупована за потребами управління і яка містить відомості щодо декількох варіантів розвитку подій. Тобто бухгалтерський облік у його управлінській підсистемі набуває окрім контрольної та облікової функцій ще й аналітичної та, подекуди, прогнозної.